

De Prima Scribendi Origine Et Vniversa Rei Literariæ Antiqvitate

Hugo, Hermann

Antverpiæ, 1617

Capvt I. Quid scribere? vnde dictum? variæ item eiusdem vocabuli significationes, & voces nonnullæ contrarium significantes. Scribo, vel esse originarium verbum, vel à γράφω, (γράφω autem non à ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71265](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71265)

DE PRIMA
 SCRIBENDI
 ORIGINE
 ET VNIVERSA
 REI LITERARIÆ
 ANTIQVITATE.

CAPVT I.

Quid scribere? unde dictum? varia item eiusdem vocabuli significationes; & voces nonnullæ contrarium significantes.

SCRIBERE, est vocem aut vocis partes ob oculos ponere per literas. ita ferè Goropius Becanus libro 3. Hieroglyphicôn. Etymologia vocis SCRIBO vnde fluxerit, incertum. Aut nomen est primigenium (vt sunt in quaque linguâ plurima) aut fortè à Græcorum $\chi\rho\acute{\alpha}\phi\omega$ ducit familiam; non enim abhorret omnino affinitas literarum, vt de $\chi\rho\acute{\alpha}\phi\omega$ fiat Scribo. Certè neque mirum esset, neque etiam inusitatum, mutari χ in σ , α in i , ϕ in b ; quo factò fecisti de $\chi\rho\acute{\alpha}\phi\omega$ Scribo. Ita enim potestate conueniunt hæ literæ vt facillimus sit earum traiectus: nam Latini olim

olim

olim non habuerunt G, vsq; ad Carbilij tempora, auctore Plutarcho; eius verò loco utebatur C, vnde dicebāt Secobrica, Cneius & Caius, pro Segobriga, Gneius & Gaius. Ab A item in I, frequentissimus transitus: vt patet in omnibus compositis verborum Taceo & Iacio. Similiter φ Græcum, in B, mutant semper Macedones, vt scribit in Lexico suo Græco Arias Montanus: & Græcum ἀμφο, Latini scribunt Ambo. His ita transumptis literis, de γράφω habebis cribo; si S adieceris ad vehementiam, Scribo. Iam verò Græcorum γράφω, Ioannes Auenarius Germanus in Lexico suo Hebræo Wittembergæ edito deriuat ab Hebræo כתב chataf, mutato ת in כ vt sit כרב charaf, vnde nullo negotio confeceris γράφω. Igitur sic originem suam Scribo ducet à γράφω; & rursus γράφω à כרב charaf. denique כרב à כתב chataf, quod significat Hebraicè scribo. quem Auenarij locum indicari mihi curauit R. Pater Cornelius à Lapide, meus nuper in sacræ Scripturæ prælectionibus Louanij Magister, vir Hebræarum rerum admodum peritus, & totius Scripturæ prodituris breuî Commentariis futurus immortalis. Non affirmo tamen hanc originem; sed pronuntio, Non lique- re: magis verò adducor vt credam, quam cum Goropio faciam, qui nimis argutè eius vocis natales arcessit à Cymbris.

Γράφω Græcorum, Scribo Latinorum, imò & כתב Hebræorum, inquit lib. 11. Hieroglyph. sub finem, natales suos Cymbrico nostro sermoni acceptos ferre debent. Grab enim Cymbris omnem fossam significat. Voci Grab ordine literarum & significatione contrarium est Barg, quod montem notat. Nos iam Graf pro Grab dici-
mus,

mus, mutato B in F. Ab hoc posteriore Graf, quod significat fodio, Græci retinuerunt γραφο, mutato F in φ, vt vis literæ postulabat, vnde grammata pro literis, &c. Iam Latino- rum Scribo mancuuit à Germanorum Scrib, quod Belgæ dicunt Scrif; cuius verbi ratio petenda est à Scrab, & huius rursus à Crab, quod idem est ac frico, &c. Qui verò tantà vi fricat, vt ductus sui signū impressum relinquat, is Scrab- ben dicitur, sibilo vehementiam addente. Hinc denique ve- nit Scrib Germanicum, & Scref Belgicum vocali longâ quod lineam designat. Hebræorum autem כתב chataf quo scribere designant, longius ab origine recessit, &c. כתב enim à Boeck-teken (quod est librum signare seu scribere) deriuari non dubito, solo N reiecto, & verbo præ- posterè pronuntiato.

Ingeniosa quidem Goropij diuinationo, sed quam plures, scio, ridebunt quàm veram esse credent. Nos potiùs existimemus vocem esse de Aborigi- num genere, quando apud nullam gentem certa exstant eius familiæ vestigia; vel certè, quod vero videtur esse proximum, à γραφο & כתב chataf de- ducamus. Sed hoc iam agamus, quibus præterea rebus significandis sit imposita vox Scribo: ne qui fortè sæpè aliàs legerint, multa solita esse scribi, sed non tamen literis scribi, existiment declinatio- nè laboris aut obscuritatis, præcipua quæque scri- ptionis mysteria à me esse præterita, qui persequi omnia pro libri huius instituto debebam.

Igitur, fata scribere & fata scribunda aduocare, est de recens nati infantis felicitate benè ominari; id quod fiebat die Lustrico seu Nominalium, vt Ter- tullianus loquitur. vide Scalig. ad illa Aufonij verba: *Dictasti fati verba notanda meis.* lib. II. Obseruat. cap. XXI I.

Dicam

Dicam scribere, est nomen alicuius pro instituen-
dâ accusatione ad Iudicem deferre. Cic. Verr. IV.

Seruo libertatem scribere, est dare. Quintil. decla-
mat. 380. & alibi Vlpianus

Tutorem scribere, est constituere. Cic. pro Cluent.

Scribere pro pingere apud Plin. lib. xxxv. cap. x.
Scipsit Apollinem, &c.

Scribere digitis, est nutibus loqui. Ovidius:

—— *in digitis litera nulla fuit.*

Ennius de quadam impudicâ: *Alis dat digito literas*.
quod Salomon dixit Prouerb. VI. *Annuat oculo, te-
rit pede, digito loquitur.*

Scribere pro arare apud Ennodium in Paneg.

Cum benè molitos incurui dente ligonis

Scribit agros. ——

Alibi: *Nisi edomitam terram ter quaterq̄, agricola ligo-
nibus scripserint.* Item Sidonius Apollin. carm. XI.
ver. 412. —— *in descriptosq̄, per agros*

Fragrat odor. ——

Scripturarius ager, pro quo depascendo, *Scriptu-
ra*, hoc est, certum vectigal soluitur publicano.

Conscribere est colligere seu adlegere; hinc *Pa-
tres conscripti*. est & vibicibus verberum notare:
Plautus Pseudolo: *Stylis me totum vsque vlmeis con-
scribito.*

Subscribere est post accusatorem secundo aut ter-
tio loco dicere contra reum: vnde *subscriptores*. vi-
de Budæum Annot. poster. in Pandectas, & Sigon.
de Iudic. lib. II. cap. x.

Præscribere, longâ annorum consuetudine ius
acquirere; apud Iureconsultos.

Hæc pauca, sed ferè præcipua scribendi voca-
bula suffecerit explicasse; quæ alienæ significatio-
nis

nis quadam veluti præscriptione irrepsérant in
ius aliorum verborum: sed & ab aliis vocabulis
verbum ipsum Scribo, veluti talionis lege inuicem
fundo suo subinde depulsum est non inscitâ Me-
taphoræ tralatione. Ita *Pingere* pro *Scribere* posuit
Martial. lib. IX. Epig. XIV.

Nomen Acidaliâ meruit quod arundine pingi.

Arare & exarare. Isid. ex Atta Satyr.

Mucronéque aremus osseo.

in ceratâ nempe tabellâ. Ouid. III. de Ponto:

Ad fratrem scriptas exarat illa notas.

Effodere. Petron. Satyr. *Verba atroci stylo effoderent.*

Sulcare. Ennod.

Otia Niliacis non passus carmina biblis

Sulcaui.

Illudere. Horatius lib. I. Sat. IV.

—— *Si quid datur oti*

Illudo chartis.

Illinere. Idem ibidem:

Et quodcumque semel chartis illeuerit. ——

Ducere. Ouid. I. Trist. Eleg. X.

—— *tamen ipse trementi*

Carmina ducebam qualiacumque manu.

Lineare. Marcianus Capella lib. III. *Literarum
formas lineare.*

Iam contrariû quæ voces significauerint, viden-
dû est; nã & eæ ad scribendi argumentû pertinent.

Liturare apud Sidonium est epist. IX. lib. VIII.

Liturâ coërcere apud Flaccum epist. ad Pisones:

—— *Carmen reprehendite, quod non*

Multa dies & multa litura coërcuit.

Vnde urbanissimus ille iocus de liturâ in Ver-
rem Actione I. *Videtis extremam partem nominis; cau-*

C

dam

dam illam Verris, tamquã in luto demersam esse in liturã?

In spongiã incumbere. De suã Aiace, deletã scilicet, dixit Augustus Cæsar apud Suetonium capite LXXXV. Scribentibus enim, ad castiganda scripta, semper spongia erat ad manum; quam totam atramento imbuebant, vt ita literas liturã nigrã inducerent: quod Ausonius expressit carmine ad Theonem: *Aut cunctis pariter versibus oblinat*

Fuluam lacticolor spongia sepiam.

Vnde est illud Martialis Epigr. x. lib. i v.

—— instructum comitetur pumice librum

Spongia; muneribus conuenit illa meis.

Non possunt multa nostros, Faustine, litura

Emendare iocos; vna litura potest.

E quibus locis apparet, talem fuisse spongię vsũ, non ita multis obseruatum. Alioqui spongiã solã sine atramento deleri poterant literæ è pugillaribus & gypso, vt hodie que facimus adpersã saliuã; de quo ita Varro:

Sin displicebit tam tibi latum mare,

Tantum parato spongiã deletilem.

Adnotauit autem Cuiacius, ab optimis quibusque scriptoribus pro *delere* dictum esse *spongiã effingere*. ita Cicero pro Sestio: *Spongiã sanguinem effingi*. Cato: *Fiscinas spongiã effingat*. Apuleius i. *Vulnus spongiã effingens*. Lilius lib. xxxix. *In domo spongiis effingi solent*. Hæc ille lib. xiiii. Obseru. cap. xiiii.

Delere. Cicero pro Cluent. *Digito legata deleuit*. è cerã vel è chartã, opinor, deletitiã, qualis est flaua illa nostrorum pugillarium; nam digito alioqui deleri nequissent. Spongiã enim deletili (vt Varro eam vocat) sulci cerei obduci non possunt; sed tantũ literæ vel cretã, vel atramento, vel carbone,

ne,

ne, vel rubricâ, aut etiam stylo in chartâ deletitiâ ductâ; vt patet ex illo Augusti responso, dicentis, suam Aiacem incubuisse in spongiam, hoc est deletili spongiâ deletam.

Stylum vertere. Horat. Sat. x. lib. i.

*Sapè stylum veritas, iterùm qua digna legi sunt
Scripturus.* —

Cicero II. Verrinâ: *Vertit stylum in tabulis suis.* Diuus Hieronymus epist. ad Donnionem: *Stultus ego qui meliorem styli partem eam legerim qua deleteret, quam qua scriberet.*

Abolere peremptoriis rubricis. Sidonius Apollinarius libro VIII.

Cancellare. Transuersariis lineis sicut cancellis inducere, inquit Nebrissenfis. Vnde fortè Cancellarius dictus, quòd responsa & rescripta Principum malè scripta cancellet.

Inducere. Cicero lib. i. ad Att. epist. xv. lib. XII. epist. XII. lib. XIII. epist. CCLXXII. vide Forensia Budæi.

Expungere. Plautus Cistellar.

— *vt expungatur nomen ne quid debeam.*

Ita, *militēs expuncti*; & *stipendiis militem expungere*, apud Paul. lib. penúlt. De re militari, est militem are diruere.

Dispungere. Seneca lib. i v. Benef. cap. xxxi. *Apud me ista expensorum acceptorumque rationes dispungentur.* Hic finem facio; & copiam dispungendi, si fui longior.